

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

Iphondo leMpuma Kapa: Isebe leMfundo
Provinsie van die Oos Kaap: Department van Onderwys
Porafensie Ya Kapa Botjhabela: Lefapha la Tluto

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITI YA 12

LOETSE 2024

SESOTHO PUO YA LAPENG – PAMPIRI YA 3 TATAISO YA HO TSHWAYA

MATSHWAO: 100

Tataiso ena ya ho tshwaya e na le maqephe a 10.

KAROLO YA A: MOQOQO**POTSO YA 1****Dintlha tsa tataiso ya meqoqo****1.1 Ruri ho tsamaya ke ho bona.**

Mofuteng ona wa meqoqo, mohlalobuwa o pheta pale kapa ketsahalo e etsahetseng ha a tla pheta matswe ana ruri ho tsamaya ke ho bona,

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- Moqoqong ona mohlalobuwa a qoqe, mme a bontshe ketsahalo kapa diketsahalo tse etsahetseng ha a tla bua matswe ana ruri ho tsamaya ke ho bona.

[50]**1.2 Tlhokeho ya mesebetsi Afrika Borwa.**

Moqoqong ona mohlalobuwa o nahanisisa ka mathata a bakwang ke tlhokeho ya mesebetsi.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- Mohlalobuwa a hlalose ka moo tlhokeho ya mesebetsi e jeleng setsi ka teng.
- A ka hlalosa ka mathata a bakwang ke tlhokeho ya mesebetsi.
- A ka fana le ka tharollo bothateng bona.

[50]**1.3 Metswalle e ka o eletsa ka lehlakoreng le leng e ka o lahlehisa.**

Moqoqong ona mohlalobuwa o hlahisa mahlakore a mabedi a taba mme o a tshehetsa ka dintlha tse utlwahalang.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- Mohlalobuwa a ka bua ka dikeletso tseo a di fumanang motswalleng j,k ho mo kgothalletsa ho ithuta.
- A ka bua ka tahlehiso eo a ka e fumanang motswalleng jwalo ka ho sebedisa dithethefatsi.

[50]**1.4 Mohlang oo ka qetela ho tsamaya bosiu.**

Moqoqong ona mohlalobuwa o lokela ho qoqa ka ho hlaka se ileng sa etsahala bosiu boo.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- Mohlalobuwa a ka qolla ketsahalo e le nngwe e ileng ya mo etsahalla.
- A ka bua kamoo sena se ileng sa mo kenya tsietsing kateng, o phonyohile jwang.
- A ka bua ka thuto eo a ithutileng yona.

[50]

1.5 Na batjha ba lokela ho ba le seabo dikgethong?

Moqoqong ona mohlalobuwa o kgetha lehlakore la hae mme a le tshehetse ka dintlha tse utlwahalang.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- Mohlahlobuwa ya dumellanang le sehlooho a bue ka moo ho ka bang bohlokwa ka teng ho batjha ha ba ka ba le seabo dikgethong.
- Ya hananang le sehlooho sena a bontshe ka ho se be bohlokwa ha batjha ho nkeng seabo dikgethong.

[50]**1.6 Setshwantsho sa 1.6,1.7 le sa 1.8**

Moqoqong ona mohlalobuwa o boha setshwantsho, mme a iqapele sehlooho ka mohopolo o qholotswang maikutlong.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- Moqoqong ona o ka ngolwa ho tswa lehlakoreng lefe kapa lefe, ho latela moelelo oo mohlalobuwa a o fumanang ka setshwantsho.

[50]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 50**

RUBURIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO – SESOTHO PUO YA LAPENG [MATSHWAO A 50]

Makgetha a ho lekanyetsa		Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang	
DIKAHARE LE MORALO (Tshekatsheko ya sehlooho) tlhophiso ya mehopolole dintlha, kelohlolo ya baamohedi ba ditaba, maikemisetso le maemo MATSHWAO A 30	Boemo bo hodimo	28–30 - Nehelano e bontshang kutlwiso e babatsehang ya sehlooho e supang bokgoni bo ikgethang - Mehopolole e bontsha boqhetseke, e phephetsa monahano mme ke e sutsitseng; - e hlophisitswe hantle ka tsela e ikgethang/babatsehang mme e momahane ka tshwanelo ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo	22–24 - Nehelano e ralehileng hantle haholo; - Mehopolole e tsamaellana le sehlooho ka botlalo, e a kgahlisa mme e na le bopaki ba mehopolole e sutsitseng; - e hlophisitswe hantle haholo ka tsela e ikgethang mme e momahane ka tshwanelo ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo	16–18 - Nehelano ke e kgotsofatsang ditlhoheho - Mehopolole e momahane ka tsela e kgotsofatsang le e kgodisang - e hlophisitswe ka tsela e utlwisisehang mme e momahane ka tshwanelo ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo	10–12 - Nehelano e momahane mona le mane - Mehopolole ke e seng ya boiqapelo mme e sa hlakang - Ho na le bopaki bo seng bokae ba tlhophiso le momahano ya mosebetsi	4–6 - Nehelano e tswile lekoteng ho hang - Mehopolole ke e sa tsepamang e dubakaneng - Ha e utlwahale mme dintlha di a phetakakwa - Ha e a hlophiswa ka tshwanelo le momahano ha e yo	
		Boemo bo tlase	25–27 - Nehelano e tswileng matsoho le ha e haellwa ke dintlha tse ikgethang tsa moqoqo o babatsehang - Mehopolole ke e sutsitseng mme e bontsha boqhetseke; - e hlophisitswe hantle ka tsela e bontshang bokgoni mme e momahane ka tshwanelo ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo	19–21 - Nehelano e radilweng hantle - Mehopolole ke e loketseng mme e thahasellisang e hlophisitswe hantle ka tsela e ikgethang mme e momahane ka tshwanelo ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo	13–15 - Nehelano e a kgotsofatsa le ha e sa hlaka mona le mane - Mehopolole e momahane le ho kgodisa ka tsela e mahareng; ho na le tlhophiso le momahano e itseng ho kenyeditswe le selelekela, mmele le qetelo.	7–8 - Nehelano boholo e tswile lekoteng - Mehopolole ha e a momahana ka tshwanelo mme e a lahlehisa - Nehelano ha e na bopaki ba tlhophiso le momahano	0–3 - Boitekha ha bo yo ba ho arabela sehlooho - Mehopolole e tswile lekoteng ka ho phethahala, ha e a nepahala nehelano ha e a tsepama sehloohong, mme e dubakane
	Makgetha a ho lekanyetsa PUO, SETAELE LE TOKISO YA DIPHOSO Sehalo, rejisetara, setaele, tlhontlontse ke tse lokelang sepheo/ tshusumetso le maemo, kgetho ya mantse, tshbediso ya puo le tlwaelo, matshwao a ho bala le mopeleto MATSHWAO A 15	Boemo bo hodimo	14–15 - Sehalo, rejisetara, setaele le, tlhontlontse di loketse sepheo ka tsela e babatsehang, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo; - tshbediso ya hae ya puo e a ikgetha, mme e bontsha boitshupo ka tsela e tsotsehang - o sebedisitse ehale se matla mme se susumetsang ka tsela e ikgethang - o batla o hloka diphoso tsa puo le tsa mopeleto o radilwe ka bokgoni bo tsotsehang	11–12 - Sehalo, rejisetara, setaele le tlhontlontse di loketse sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo haholo; - tshbediso ya puo e matla mme ho sebedisitse sehale se loketseng ka nako tsohle; - boholo ba mosebetsi ha o na diphoso tsa tshbediso ya puo le mopeleto - o radilwe hantle ka tshwanelo	8–9 - Sehale, rejisetara, setaele le tlhontlontse di loketse sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo; - tshbediso ya puo ke e loketseng, mme e fetisa moelelo ka tshwanelo - puo ya bonono ke e loketseng mme e sebedisitse ka tshwanelo - O radilwe ka tsela e mahareng feela	5–6 - Sehale, rejisetara, setaele le tlhontlontse ha di a lokela sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo; - puo e sebedisitse feela ka tsela ya motheo; - sehale mmoho le moelelo o hlahiswang ke tema ke tse sa lokelang; - ho sebedisitse tlhontlontse ya motheo feela	0–3 - Puo e sebedisitswe ha se e utlwisisehang; - sehale, rejisetara, setaele le tlhontlontse ha di a lokela baamohedi ba ditaba, sepheo le maemo; - tshbediso ya tlhontlontse e haellang haholo hoo nehelano e sa utlwisisehang
			Boemo bo	13 - Tshbediso ya puo ke e nepahetseng mme e susumetsang sehale sa tema - e batla e hloka diphoso tsa puo le tsa mopeleto - e radilwe ka bokgoni bo tsotsehang	10 - Tshbediso ya puo ke e sefutho mme e loketseng maemo - sehale ke se matla mme se loketseng - ho na le diphoso tse seng kae tsa puo le tsa mopeleto e radilwe hantle	7 - Tshbediso ya puo ke e kgotsofatsang le ha ho na le ho sa tsamaellane mona le mane - kakaretso sehale ke se loketseng le ha puo ya bonono e le e haellang	4 - Puo ke ya motheo feela mme e sebedisitse ka tsela e haellang - popeho ya dipolelo ke e tshwanang e se nang motswako - tlhontlontse e haella haholo feela
SEBOPEHO Makgetha a tema: Popeho ya dipolelo le kgodiso ya diratswana le bolelele bo hlokehlang MATSHWAO A 5	Boemo bo	5 - Kgodiso ya sehlooho ke e babatsehang - katoloso ya dintlha ke e ikgethang - dipolelo le diratswana di bopilwe ka tsela e ikgethang	4 - Dintlha ke tse loketseng mme tse hodisang sehlooho - momahano e bopilweng ke e supang bokgoni - dipolelo le diratswana di loketse nehelano mme di fapafapanngwa ka tshwanelo	3 - Dintlha tse loketseng di hodisa sehlooho ka tsela e mahareng - dipolelo le diratswana di bopilwe ka tsela e mahareng - moqoqo o ntse o hlahisa moelelo	2 - Tse ding tsa dintlha ke tse utlwahalang - dipolelo le diratswana di na le diphoso - Moqoqo o a utlwisiseha le ha o le diphoso	0–1 - Dintlha tsa bohlokwa di a haella - dipolelo le diratswana tse hlahisitswe ke tse fosahetseng - moqoqo ha o na moelelo o lebelletswe	
		MATSHWAO	40–50	30–39	20–29	10–19	0–9

KAROLO YA A: MOQOQO**MATSHWAO A SEBEDISWANG HO BONTSHA DIPHOSO HA HO TSHWUWA MOQOQO****SENOTLOLO SA HO TSHWAYA:****SEKALA SA HO TSHWAYA MOQOQO****MATSHWAO: [50]**

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo / dikgutsufatso
Dikahare le Moralo	30	DM =
Puo, Setaele le Tokiso ya diphoso	15	PST =
Sebopeho	5	Seb =
Matshwao ohle	50	

Ditaelo ho motshwai:

- Mohlahlobuwa o lokela ho ngola ka sehlooho se le SENG feela karolong ya A.
- Karolo e nngwe le e nngwe e na le ruburiki ya yona.
- Sebedisa diruburiki tseo o di fuweng ho tshwaya tema e nngwe le e nngwe.
- Ha mohlahlobuwa a tswile lekoteng nehelanong etsa tsena tse latelang:
  - Mohlahlobuwa a Abelwe matshwao bakeng sa dikahare ho ya ka kgato ya pele feela.
  - Mohlahlobuwa a Abelwe matshwao a tshebediso ya puo ho fella kgatong ya pele feela.
  - Mohlahlobuwa a Abelwe matshwao a sebopeho ho fella kgatong ya pele feela.

Tataiso bakeng sa ho tshwaya ditema

Batshwai ba etse tse latelang ha ba tshwaya:

Ho sehellwe lentswe kapa polelo e fosahetseng mola ho be ho bontshwe mofuta wa phoso ka hodima lentswe/polelo ka tshebediso ya matshwao a latelang:

- / bakeng sa ho arola mantswa a ngotsweng a kopantswe empa a lokela ho arohana;
- -,+ bakeng sa ho kopanya mantswa a arohantsweng empa a ngolwa a kopane;
- **Mn** bakeng sa mongolo (orthography) o fosahetseng;
- **Mp** bakeng sa mopeleto o fosahetseng;
- **Mt** bakeng sa tshebediso e fosahetseng ya matshwao a puo, kapa ho ngotswe letshwao moo le sa hlokeheng teng;
- **P** bakeng sa tshebediso ya puo ka tsela e fosahetseng/e sa amoheleheng kapa eo e seng ya setlwaedi;
- ^ bakeng sa lentswe kapa karolwana ya lentswe le/e siilweng pakeng tsa mantswa a mang;
- // bakeng sa ho qala seratswana se setjha/ho arola diratswana

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANO

POTSO YA 2

2.1 LENGOLO LA SETSWALLE/ SETLWAEDI

Sebopeliso

- Aterese e nngwe, ya mongodi, mme e ngolwa e qala hodimo bohareng ba leqephe ho tloha letsohong le letshehadi ho ya ho le letona.
- Aterese e ngolwa ka mokgwa wa boloko; ha ho ngolwe matshwao a puo, ntle le ha ho sebedisitswe aterese ya lebokoso la poso.
- Aterese ya moamohedi ha e hlahiswe mofuteng ona wa lengolo;
- Ka mora mohla ho tloha mola, ebe ho tla tumedis; yona e ngolwa ka letsohong le letshehadi, haufi le moo leqephe le qalang. Hlokomela hore ha ho ngolwe letshwao la puo ka mora tumedis;
- Seratswana sa selelekela se lokela ho ba sekgutshwane, mme se omele ditaba kapa se totobatse sepheo sa lengolo;
- Mmele wa lengolo o ahwe ka diratswana tse seng kae; di ka ba tharo kapa ho feta, mme mona ke moo ya ngolang a nontshang taba tsa hae tse mabapi le sehlooho sa lengolo;
- Qetelo ya lengolo ke e kgutshwane ka tlwaelo, mme e phethela ditaba;
- Lengolong la setlwaedi ha ho hlokehe hore o ngole fane ya hao.

Dikahare tse ka lebellwang:

Mohlalobuwa o ngola lengolo leo ho lona a kopang malome wa hae ho mo buela le batswadi ba hae hore a nke lekala la mmimo.

[25]

2.2 LENGOLO LA SEMMUSO

Sebopeliso

- Aterese di pedi.
- Aterese ya mongodi wa lengolo e ngolwa ho tloha mahareng a leqephe ho leba letsohong le letona, e nto latelwa ke letsatsi, kgwedi le selemo;
- Aterese ya ya ngollwang e ngolwa ka letsohong le letshehadi. E qala ka maemo a tshebetso a ya ngollwang ebe ho latela aterese ya hae ka botlalo;
- Tlase aterese ho ngolwa tumedis (Monghadi, mofumahadi kapa mofumahatsana), le dikgutsufatso di amohelehile (Mong/ Mof)
- Tlase tumedis ho ngolwa mola wa sehlooho – o totobatsang sepheo sa lengolo leo.
- Kamora mola wa sehlooho ho ngolwa seratswana sa selelekela seo e leng ntshetsopeliso ya ditaba.
- Qetelo ke ya semmuso, mme e ngolwa e le “Ka botshepehi, Ka boikokobetso”;
- Ya ngolang o lokela ho saena pele, a nto ngola lebitso la hae ka botlalo ka tlase.

Dikahare tse ka lebellwang:

Mohlalobuwa o ngolla mookamedi wa Unibesithi efe ka efe e Afrika Borwa, mme a kope sebaka sa ho ithuta selemong se tlang.

[25]**2.3 TSA BOPHELO BA MOFU**

Ena ke tema eo ho yona ho ngolwang ditaba tse amanang le mofu.

Matshwao a ikgethang a sebopeho sa tema ena:

- Mofu ke mang, wa ha mang;
- Tlhaho ya hae: Sebaka moo a hlahetseng teng, letsatsi la tswalo le selemo;
- Tsa kgolo ya mofu; Dithuto, mosebetsi, lenyalo le bana,
- Tsa lefu la hae: Letsatsi le mokgwa oo a hlokaletseng ka wona;
- Mabalalo: Bao a ba siyang;
- Theneketso ya seboko sa hae.

[25]**2.4 ATIKELE E YANG MAKASINENG**

Ena ke tokomane ya dikgokahano e yang makasineng.

Sebopeho

- Atikele e ba le sehlooho se matla se bileng se hohelang mahlo a mmadi;
- Lebitso la moqolotsi wa ditaba le sebaka seo atikele e ngolletseng teng di ngolwa ka hodima seratswana sa pele;
- E arolwa ka dikholomo tse bopilweng ka diratswana tse kgutshwane;
- Ditaba di hlahiswa ka sebopeho sa phiramiti/fanele;

Dikahare tse ka lebellwang:

Mohlalobuwa a thoholetse batjha ba ipopileng ho etsa mesebetsi ya matsoho ka lebaka la tlhokeho ya mesebetsi.

[25]

2.5 INTHAVIU E NGOLWANG

Ke tsela e nngwe ya puisano e ikgethang dipakeng tsa batho ba babedi kapa ho feta. E mong o tla botsa mme e mong a mo arabe ka ho fana ka tlhahisoleseding e itseng.

Sebopeho:

- Lebitso la sebui le ngolwa ka letsohong le letshehadi la leqephe mme le latelwe ke letshwao la kgutlopedi.
- Mmotsi o nehelana ka tlhahisoleseding e amanang le sepheo sa puisano.
- Mmeleng mmotsi o botsa mmotsuwa dipotso tse tsamaelanang le sehlooho eleng ho buisana le moithuti ya ipabotseng ka ho hlahella maemong a pele puong ya Sesotho lebatoweng la habo.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- Mohlahlobuwa a fane ka sepheo sa inthaviu e leng ho buisana le moithuti ya ipabotseng ka ho hlahella maemong a pele puong ya Sesotho lebatoweng la habo.

[25]

2.6 PUO

Sebopeho

- Puo e ka ba polelo kapa polediso ya bohlae, e tla hohela le ho qahamisa ditsebe tsa bamamedi.
- Dintlha di hlophiswe ka bokgeleke hore puo e phalle.
- Dipolelo e be tse kgutshwane, tse kenyeleditseng bonono ho natefisa puo.
- Puo e be le phallo: ho be le selelekela, mmele wa dintlha tse momahaneng le qetelo e monate.
- Dintlha e be tsa nnete.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- Mohlahlobuwa a lebohe ho fuwa sebaka sa ho etsa puo;
- A totobatse sepheo sa ho nehelana ka puo eo e leng ho leboha ditho tsa lekgotla la kereke tse ileng tsa nehelana ka dieta ho baithuti ba hlokanng sekolong sa habo.

[25]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B (25 x 2): 50
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 100

RUBURIKI YA HO LEKANYETSA TEMA YA KGOKAHANO – SESOTHO PUO YA LAPENG [MATSHWAO A 25]

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlello e babatsehlang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
DIKAHARE, MORALO LE SEBOPEHO Tshekatsheko ya sehlooho le mehopolu Tlhophiso ya mehopolu Kelohlolo ya maikemisetso, baamohedi ba ditaba, le maemo MATSHWAO A 15	13–15 - Nehelano e babatsehlang ya sehlooho e supang bokgoni bo ikgethang - Mehopolu e matla e butswitseng - Tsebo e batsi ya makgetha a mofuta ona wa tema - Nehelano ha e kgere e tsepame sehloohong - Mehopolu le dikahare ke tse momahaneng - Dintlha tsohle di tshehetsa sehlooho mme di hlahositswe ka botebo - Sebopeliso ke se nepahetseng	10–12 - Nehelano e ntle haholo e bontshang tsebo e ntle ya makgetha a mofuta ona wa tema - Nehelano ha e kgere e tsepame sehloohong - Mehopolu le dikahare ke tse momahaneng, tse hlahositsweng ka botebo, mme dintlha di tshehetsa sehlooho - Sebopeliso ke se loketseng se nang le diphoso tse mmalwa	7–9 - Nehelano e lekaneng e bontshang tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema - Nehelano ha e a tsepama sehloohong ka ho phethahala ho na le ho kgera ho itseng - Mehopolu le dikahare di na le momahano e amohelhang - Ke dintlha tse itseng feela tse tshehetsang sehlooho - Ka kakaretso sebopeliso ke se loketseng empa se nang le diphoso tse itseng	4–6 - Nehelano ya motheo e bontshang tsebo ya makgetha a itseng feela a mofuta ona wa tema - Nehelano e na le tsepamo e itseng feela sehloohong empa e a kgera - Mehopolu le dikahare ha se ka mehla di momahaneng - Sehlooho se tshehetswa ke dintlha tse itseng feela - Sebopeliso se fofo feela, mme se na le bohloka bo boholo	0–3 - Nehelano e totobatsa kgaello ya tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema - Moelelo o nyotobetswa ke ho kgera ho hoholo - Mehopolu le dikahare ha di na momahano - Ke dintlha tse mmalwa haholo tse tshehetsang sehlooho - Ha ho na boitekoko bo entsweng ho sebedisa sebopeliso se nepahetseng
PUO, SETAELE LE HO HLAOLA DIPHOSO Sehalo, rejisetara, setaele, maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo. Tshebediso ya puo, tlwaelo ya tshebediso ya puo, kgetho ya mantswa, matshwao a ho bala le mopeleto MATSHWAO A 10	9–10 - Sehalo, rejistarara, setaele, le tlotlontswe di loketse ka ho fetisisa maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo - Tshebediso ya puo e nepahetse e bile e bopehile hantle - Nehelano ha e na diphoso	7–8 - Sehalo, rejistarara setaele, le tlotlontswe di loketse ka ho fetisisa maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo - Ka kakaretso tshebediso ya puo ke e nepahetseng e bileng e bopehile hantle - Tshebediso ya tlotlontswe e ntle haholo - Nehelano boholo ha e na diphoso	5–6 - Sehalo, rejistarara, setaele le tlotlontswe di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo - Nehelano e na le diphoso tse itseng tsa tshebediso ya puo - Tshebediso ya tlotlontswe ke e lekaneng - Diphoso ha se tse nyotobetsang moelelo	3–4 - Sehalo, rejistarara, setaele le tlotlontswe ha di a lokela maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo hantle - Tshebediso ya puo e fosahetse e bile e tletse diphoso tse ngata - Tshebediso e seng kae ya tlotlontswe - Moelelo o nyotobetse	0–2 - Sehalo, rejistarara, setaele le tlotlontswe ha di dumellane le maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo - Nehelano e tletse diphoso e dubakane - Tlotlontswe ha e dumellane le maemo - Moelelo o nyotobetse haholo
MATSHWAO	20–25	15–19	10–14	5–9	0–4

**KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE TELELE
 SENOTLOLO SA HO TSHWAYA:
 SEKALA SA HO TSHWAYA DITEMA TSA KGOKAHANO
 MATSHWAO: [25]**

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare le Moralo ke Sebopoho Puo, Setaele le Tokiso ya diphoso	15	DMS =
	10	PST =
Matshwao ohle	25	

Ditaelo ho motshwai:

- Mohlahlobuwa o lokela ho ngola ka dihlooho tse PEDI karolong ena.
- Karolo e nngwe le e nngwe e na le ruburiki ya yona.
- Sebedisa diruburiki tseo o di fuweng ho tshwaya tema e nngwe le e nngwe.
- Ha mohlahlobuwa a tswile lekoteng nehelanong etsa tsena tse latelang:
  - Mohlahlobuwa a abelwe matshwao bakeng sa dikahare ho ya ka kgato ya pele feela.
  - Mohlahlobuwa a abelwe matshwao a tshebediso ya puo ho fella kगतong ya pele feela.
  - Mohlahlobuwa a abelwe matshwao a sebopoho ho fella kगतong ya pele feela.

Tataiso bakeng sa ho tshwaya ditema

Batshwai ba etse tse latelang ha ba tshwaya:

Ho sehellwe lentse kapa polelo e fosahetseng mola ho be ho bontshwe mofuta wa phoso ka thoko ka tshebediso ya matshwao a latelang:

- / bakeng sa ho arola mantse a ngotsweng a kopantswe empa a lokela ho arolwa;
- -,+ bakeng sa ho kopanya mantse a arotsweng empa a ngolwa a kopane;
- **Mn** bakeng sa mongolo (Orthography) o fosahetseng;
- **Mp** bakeng sa mopeleto o fosahetseng;
- **Mt** bakeng sa tshebediso e fosahetseng ya matshwao a puo, kapa ho ngotsweng letshwao moo le sa hlokeheng teng;
- **P** bakeng sa tshebediso ya puo ka tsela e fosahetseng / e sa amoheleheng kapa eo e seng ya setlwaedi;
- ^ bakeng sa lentse kapa karolwana ya lentse le / e siilweng pakeng tsa mantse a mang.
- // bakeng sa ho qala seratswana se setjha.